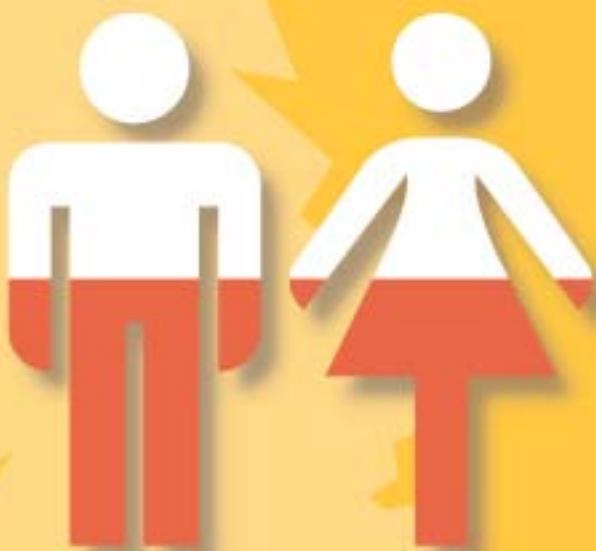

dti

**ZATRUDNIENIE W ZJEDNOCZONYM KRÓLESTWIE
WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ**

Poznaj swoje prawa oraz dowiedz się jak uzyskać pomoc i informacje

PORADNIK DLA PRACOWNIKÓW POLSKICH

Polska wstąpiła do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r. **Jako obywatel Polski masz zatem prawo do pracy w Zjednoczonym Królestwie. Po podjęciu pracy należy jak najszybciej wystąpić o rejestrację do Biura Rejestracji Pracowników (*Home Office Worker Registration Scheme – WRS*).**

Jeśli planujesz podjęcie pracy w Zjednoczonym Królestwie, niniejsza ulotka zawiera informacje o tym, co należy zrobić przed wyjazdem z Polski, o przysługujących Ci prawach w Zjednoczonym Królestwie oraz ważne adresy w Polsce i Zjednoczonym Królestwie.

Ponieważ niniejsza ulotka obejmuje tylko ogólne zagadnienia, zalecamy skontaktowanie się z następującymi organizacjami po bardziej szczegółowe informacje: z Biurem Doradczym ds. Pracy (*Advisory, Conciliation and Arbitration Service – Acas*) lub Kongresem Brytyjskich Związków Zawodowych (*Trades Union Congress – TUC*); nie trzeba być członkiem brytyjskiego związku zawodowego aby skorzystać z ich porad. Biura Porad Obywatelskich (*Citizens Advice Bureaux – CABx*) są także dobrym źródłem pomocy. Na końcu tej ulotki znajdziesz listę przydatnych adresów.

Jak wystąpić o rejestrację do pracy w Zjednoczonym Królestwie?

Jak najszybciej po podjęciu pracy w Zjednoczonym Królestwie należy wypełnić formularz rejestracyjny (WRS) podając imię i nazwisko, adres, datę urodzenia, obywatelstwo oraz szczegóły zatrudnienia. Można zamówić formularz oraz zasięgnąć szczegółowych informacji dzwoniąc pod tel.: **08705 210 2224** lub odwiedzając następujące strony internetowe: **www.ind.homeoffice.gov.uk** lub **www.workingintheuk.gov.uk**.

Rejestrując się po raz pierwszy, należy załączyć list od pracodawcy potwierdzający stan zatrudnienia, dwa zdjęcia paszportowe, paszport lub dowód osobisty oraz opłatę w wysokości £70. Jeśli nie wystąpisz o rejestrację w ciągu jednego miesiąca od rozpoczęcia pracy, Twoje zatrudnienie stanie się nielegalne.

Co to są agencje pośrednictwa pracy sezonowej?

Jednym ze sposobów znalezienia pracy w Zjednoczonym Królestwie jest skorzystanie z usług agencji pośrednictwa pracy sezonowej, w Polsce albo w Zjednoczonym Królestwie.

Agencje pośrednictwa pracy sezonowej organizują siłę roboczą dla przedsiębiorstw, z którymi zawierają kontrakty. Agencja rekrutuje pracowników, wypłaca im wynagrodzenie, a także może zapewnić

zakwaterowanie i transport. Pracownicy pracują jednak na rzecz przedsiębiorstwa i to ono decyduje jak praca ma być wykonana.

Podpisanie umowy z agencją pracy sezonowej oznacza, że to agencja wypłaca wynagrodzenie potrącając podatek i składki ubezpieczenia socjalnego (*National Insurance*). Natomiast agencja ma umowę podpisaną z przedsiębiorstwem na zapewnienie siły roboczej. Pracownicy pracują dla danego przedsiębiorstwa i podlegają jego kierownictwu.

Czy mogę zmienić umowę i podpisać umowę bezpośrednio z przedsiębiorstwem?

Tak – zarówno według prawa brytyjskiego jak i polskiego, agencja nie ma prawa Ci przeszkodzić.

Czy mogę zmienić pracę?

Tak. Najbliższe biuro zatrudnienia (*Jobcentre Plus*) może pomóc Ci znaleźć stałą lub tymczasową pracę. Należy pamiętać o konieczności przerejestrowania się w Biurze Rejestracji Pracowników (*Home Office Worker Registration Scheme*) w razie zmiany pracy.

Prawo pracownicze w Zjednoczonym Królestwie

Jaką otrzymam płacę?

Wszyscy pracownicy w wieku 16 lat lub więcej, którzy ukończyli naukę w szkole, mają prawo do **minimalnej płacy gwarantowanej przez prawo brytyjskie (*National Minimum Wage – NMW*)**. Osoby w wieku 16 lub 17 lat muszą otrzymać przynajmniej £3 na godzinę. Osoby w wieku 18, 19, 20 lub 21 lat muszą otrzymać przynajmniej £4.25 na godzinę, a pracownicy w wieku 22 lat lub więcej muszą otrzymać przynajmniej £5.05 na godzinę. Te stawki prawdopodobnie wzrosną w październiku 2006 roku.

Osoby zatrudnione w rolnictwie przy pracach manualnych mają prawo do **rolniczej płacy minimalnej (*Agricultural Minimum Wage*)**, która w Anglii i Walii wynosi przynajmniej £5.05 na godzinę dla osób w wieku 19 lat lub starszych. Osoby posiadające określone kwalifikacje, pracujące przy zwierzętach lub obsługujące maszyny, muszą otrzymać przynajmniej £5.58 na godzinę. Osobom pracującym w gospodarstwie rolnym przez więcej niż 39 godzin tygodniowo należą się nadgodziny w wysokości półtorej podstawowej stawki godzinowej.

*Wszystkie powyższe stawki godzinowe są od czasu do czasu zmieniane. W Szkocji i Irlandii Północnej obowiązują inne stawki rolniczej płacy minimalnej (*Agricultural Minimum Wage*). W razie wątpliwości prosimy zadzwonić pod numery podane na końcu tej ulotki. Pracownicy powinni skrupulatnie notować przepracowane godziny.*

Czy pracodawca może potrącać pieniądze z wypłaty?

Pracodawcy mogą potrącać z pensji tylko za uprzednią pisemną zgodą pracownika na takie potrącenia lub jeśli prawo czy kontrakt zawarty z pracodawcą pozwala czy wymaga dokonywania potrąceń. Pracodawcy mają prawo potrącać z wynagrodzenia na takie cele jak:

1. *Podatek i ubezpieczenie socjalne (National Insurance).*

W niemal wszystkich wypadkach wymaga się od pracodawcy potrącania podatku i składek ubezpieczenia socjalnego (*National Insurance*). Poniżej podajemy więcej szczegółów.

2. *Zakwaterowanie.*

Jeśli pracodawca zapewnia zakwaterowanie, wartość zakwaterowania może być odliczona od wynagrodzenia. Jednak maksymalna kwota, którą pracodawca może odliczyć od wynagrodzenia, wynosi £3.90 za każdy dzień zakwaterowania. Ten limit prawdopodobnie wzrośnie w październiku 2006 roku.

Jeśli osobom zarabiającym dokładnie krajową stawkę płacy minimalnej pracodawca potrąci więcej niż £3.90 za każdy dzień zakwaterowania, to ich wynagrodzenie spadnie poniżej krajowej płacy minimalnej.

Jeśli pracodawca osób otrzymujących stawkę wyższą od krajowej płacy minimalnej potrąci z wypłaty za zakwaterowanie, to nie może przez to obniżyć stawki pracowniczej o więcej niż £3.90 poniżej krajowej płacy minimalnej za każdy dzień zakwaterowania.

Na przykład

Pracownik otrzymuje stawkę płacy minimalnej – £5.05 na godzinę – za 45 godzin pracy w tygodniu i pracodawca potrąca czynsz w wysokości £45 tygodniowo za zakwaterowanie przez siedem dni w tygodniu (uwaga: żadne inne potrącenia nie są wliczone)

Wynagrodzenie tygodniowe $£5.05 \times 45 = £227.25$
Minus pobrany czynsz: £45

Otrzymał wynagrodzenie £182.25

Aby sprawdzić czy wypłacono minimalną stawkę płacy:

Zacznijmy od wynagrodzenia tygodniowego: £227.25
Dopuszczalne odliczenie: $£3.90 \times 7 = £27.30$
Odejmij odliczenie od czynszu: $£45 - £27.30 = £17.70$
Odejmij ten nadmiar od pełnej sumy wynagrodzenia
($£227.25 - £17.70 = £209.55$)

Całkowite wynagrodzenie zaliczone do krajowej płacy minimalnej = £209.55

Podziel całkowite minimalne wynagrodzenie przez godziny:
 $£209.55/45 = £4.66$ na godzinę. Wynika z tego, że stawka tego pracownika jest za niska o £0.39 pensów na godzinę.

Inny przykład

Pracownik otrzymuje £6.00 na godzinę za 45 godzin pracy w tygodniu i pracodawca potrąca czynsz w wysokości £75 tygodniowo za zakwaterowanie przez siedem dni w tygodniu (uwaga: żadne inne potrącenia nie są wliczone)

Wynagrodzenie tygodniowe $£6.00 \times 45 = £270$

Odejmij pobrany czynsz: £75

Otrzymane wynagrodzenie £195

Aby sprawdzić czy wypłacono minimalną stawkę płacy:

Zacznijmy od wynagrodzenia tygodniowego: £270.00

Dopuszczalne odliczenie: $£3.90 \times 7 = £27.30$

Odejmij odliczenie od czynszu: $£75 - £27.30 = £47.70$

Odejmij ten nadmiar od pełnej sumy wynagrodzenia

$(£270.00 - £47.70) = £222.30$

Całkowite wynagrodzenie zaliczone do krajowej płacy minimalnej = £222.30

Podziel całkowite minimalne wynagrodzenie przez godziny:

$£222.30/45 = £4.94$ na godzinę. Wynika z tego, że stawka tego pracownika jest za niska o £0.11 pensów na godzinę.

Takie same zasady dotyczą rolniczej płacy minimalnej, która dla niektórych pracowników może być wyższa niż stawka minimalna.

Jeśli zakwaterowanie nie jest zapewnione przez pracodawcę a przez inną osobę lub przedsiębiorstwo, może nie obowiązywać limit na wysokość potrąceń zaliczanych do płacy minimalnej, które pracodawca może odprowadzić. Przed podpisaniem umowy, należy zawsze dowiedzieć się o rodzaj zakwaterowania, o to, kto je zapewnia i o wysokość czynszu. Pracownik zawsze musi złożyć pisemną zgodę na takie potrącenia, które powinny być wyszczególnione w kontrakcie. Poza tym, pracodawcy nie wolno zatrzymać żadnej części potrącanego w ten sposób czynszu.

3. *Transport.*

Pracownicy muszą otrzymywać krajową lub rolniczą płacę minimalną po potrąceniu kosztów transportu.

Uwaga: Agencja pracy sezonowej nie ma prawa potrącać z wypłaty ani w żaden inny sposób domagać się opłaty od pracowników za administrowanie wynagrodzeń czy za zapewnienie sprzętu ochronnego. Agencja może oferować inne, płatne usługi, np. dodatkowe szkolenie, za które możesz zechcieć zapłacić. Jednak nie może uzależniać znalezienia pracy od skorzystania z tych innych, płatnych, usług.

Czy muszę płacić podatek dochodowy i ubezpieczenie socjalne (*National Insurance*) w Wielkiej Brytanii?

Dochody za pracę w Zjednoczonym Królestwie podlegają opodatkowaniu. Pracodawca zajmuje się odprowadzaniem podatku od wynagrodzenia.

Osoby pracujące w Zjednoczonym Królestwie, czy to poprzez agencję czy bezpośrednio u pracodawcy, muszą płacić składki brytyjskiego ubezpieczenia socjalnego (znanego jako *National Insurance*) w Zjednoczonym Królestwie. Pracodawca zajmuje się odprowadzaniem składek od wynagrodzenia. Osoby płacące składki *National Insurance*, powinny mieć brytyjski numer ubezpieczenia socjalnego (*National Insurance number*). Osoby nie posiadające numeru *National Insurance*, powinny wystąpić o jego przyznanie do biura pracy (*Jobcentre Plus*).

Osoby uprawnione do otrzymania zaświadczenia E101 od polskiego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), nie muszą płacić składek ubezpieczenia socjalnego w Zjednoczonym Królestwie. Osoby, które mogą kwalifikować się do otrzymania zaświadczenia E101, to pracownicy zatrudnieni w Polsce, których pracodawca wysłała do Zjednoczonego Królestwa do pracy, która z założenia ma trwać nie dłużej niż 12 miesięcy oraz nie są oni wysłani w celu zastąpienia innego pracownika. Istnieją także pewne warunki dotyczące pracodawcy, od którego wymaga się prowadzenia znaczących działań gospodarczych w Polsce. Zaświadczenie E101 potwierdzi płacenie składek ubezpieczenia socjalnego w Polsce i zapobiegnie żądaniom płacenia składek brytyjskiego ubezpieczenia socjalnego. Osoby nie posiadające ważnego zaświadczenia E101 będą musiały płacić składki w Zjednoczonym Królestwie. Więcej informacji można uzyskać na stronie internetowej: www.zus.pl.

Osoby podpisujące umowę o pracę w Zjednoczonym Królestwie, czy to z agencją czy bezpośrednio z pracodawcą, muszą płacić składki *National Insurance* w Wielkiej Brytanii. Pracodawca zajmuje się odprowadzaniem składek od wynagrodzenia. Osoby płacące podatek i składki *National Insurance*, dostają numer *National Insurance*. Należy znać swój numer. Pracodawca powinien w tym pomóc albo należy zwrócić się do najbliższego biura pracy (*Jobcentre Plus*).

Osoby będące rezydentami w Polsce (jeśli chodzi o zobowiązania podatkowe) mogą, oprócz płacenia podatku w Zjednoczonym Królestwie, podlegać opodatkowaniu także w Polsce. W takim przypadku, jeśli podatek płacony w Zjednoczonym Królestwie jest niższy niż podatek pobierany od takiego samego dochodu w Polsce, to należy zapłacić różnicę w Polsce. Szczegółowych porad można zasięgnąć w lokalnym biurze Urzędu Skarbowego w Polsce.

Co się stanie w przypadku choroby/wypadku/ciąży?

Polacy generalnie mają prawo do bezpłatnej opieki medycznej w ramach Państwowej Służby Zdrowia (*National Health Service*) w Wielkiej Brytanii, choć pobierane są pewne opłaty za lekarstwa na receptę, leczenie dentystryczne oraz za niektóre usługi okulistyczne. Dostęp do opieki medycznej umożliwia przedstawienie zaświadczenia E128 wydawanego osobom, które opłaciły składki socjalne w Polsce. Zaświadczenie E128, które należy uzyskać przed wyjazdem z Polski, potwierdza prawo do korzystania z Państwowej Służby Zdrowia (NHS) w Zjednoczonym Królestwie. Biura NFZ (Narodowego Funduszu Zdrowia) wydają te zaświadczenia w Polsce. Dokładniejsze informacje dostępne są na stronie www.nfz.gov.pl

Zaświadczenie E128 nie jest wymagane od osób z Polski pracujących w Wielkiej Brytanii, które opłacają składki *National Insurance*. Mają one dostęp do opieki zdrowotnej w ramach NHS bez tego zaświadczenia. Osoby płacące podatek dochodowy i składki *National Insurance* w Zjednoczonym Królestwie mogą ubiegać się o zasiłek macierzyński lub zasiłek chorobowy jeśli, ze względów zdrowotnych, nie mogą pracować przez cztery lub więcej kolejnych dni. Lokalne biuro podatkowe (*HM Revenue and Customs – HMRC*) w Wielkiej Brytanii udzieli dokładnych informacji. Występując o te zasiłki należy podać swój numer *National Insurance*.

Osoby nie płacące składek w Zjednoczonym Królestwie powinny, w razie choroby lub ciąży, skontaktować się z lokalnym biurem opieki społecznej (*Social Security*) po informacje dotyczące zasiłków państwowych.

Ile godzin muszę pracować?

Nie można wymagać od pracownika, bez jego pisemnej zgody, pracy przez więcej niż 48 godzin tygodniowo uśrednionych przez 17 tygodni (przez 26 tygodni jeśli pracujesz w gospodarstwie rolnym).

Czy należą mi się dni wolne?

Pracownicy mają prawo do czterech tygodni roboczych płatnego urlopu rocznie. Czyli, jeśli masz umowę na rok pracy i pracujesz pięć dni w tygodniu, to masz prawo do 20 dni płatnego urlopu. Jeśli masz umowę na sześć miesięcy i pracujesz pięć dni w tygodniu, masz

prawo do 10 dni płatnego urlopu. W te dni mogą być wliczone święta państwowe – należy sprawdzić umowę o pracę.

Osoby pracujące w sektorze rolniczym mają prawo do 22 dni płatnego urlopu rocznie (11 dni jeśli umowa opiewa na sześć miesięcy) plus święta państwowe.

Pracownikom, którzy nie wykorzystali całego urlopu przed wygaśnięciem umowy o pracę, należy się wypłata wynagrodzenia za każdy niewykorzystany dzień.

A jeśli miejsce pracy jest niebezpieczne albo niezdrowe?

Pracodawca i agencja pracy mają obowiązek prawny zapewnienia pracownikom dobrego standardu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa oraz przeprowadzenia niezbędnego szkolenia dotyczącego bezpieczeństwa pracy. W razie wątpliwości, należy przede wszystkim przedstawić sprawę pracodawcy. Jeśli pracodawca nie podejmie odpowiednich działań lub jeśli te kroki wydają się nie wystarczające, można zadzwonić pod numer linii informacyjnej biura Urzędu ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Pracy (*Health and Safety Executive's Infoline*). Jeśli powiesz operatorowi w jakim języku chcesz rozmawiać, w ciągu około minuty tłumacz włączy się na linię i będzie można kontynuować rozmowę w ojczystym języku.

Urząd ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Pracy (HSE) opublikował także ulotki informacyjne w języku polskim. Można zamówić kopię ulotki „Twoje zdrowie, Twoje bezpieczeństwo: przewodnik dla pracowników“ dzwoniąc pod numer linii informacyjnej HSE. Osoby mające dostęp do internetu mogą ściągnąć wersję elektroniczną tej i innych ulotek ze strony internetowej HSE: www.hse.gov.uk/languages.

Czy coś jeszcze?

Zanim cokolwiek podpiszesz, sprawdź swoją umowę o pracę i inne dokumenty przedstawione do podpisu oraz upewnij się, że dobrze rozumiesz na co się zgadzasz. W razie niejasności poproś agencję o wytłumaczenie. Nie podpisuj niczego, czego nie rozumiesz.

Nigdy nie dawaj nikomu swojego paszportu. Jeśli ktoś ma Twój paszport i nie chce go oddać, zgłoś się na policję. Nie musisz się obawiać brytyjskiej policji.

Pamiętaj, że praca, którą będziesz wykonywać, może być bardzo ciężka i wyczerpująca. Jeśli podejrzewasz, że nie będziesz w stanie fizycznie podjąć oferowanej pracy, zastanów się nad podjęciem innego zajęcia.

Przydatne adresy

W Polsce

British Embassy
Aleja Róż 1
00-556 Warszawa
www.britishembassy.pl
e-mail: info@britishembassy.pl
tel.: 48 22 311 0000
fax: 48 22 311 0311

W Zjednoczonym Królestwie

Polski Konsulat Generalny
73 New Cavendish Street
London W1W 6LS
tel.: 0870 774 2800

Zjednoczenie Polaków w Wielkiej Brytanii
240 King Street
London W6 0RF
tel.: 020 8741 5767

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Home Office
Worker Registration Scheme
Infolinia: 08705 210 224
www.ind.homeoffice.gov.uk
www.workingintheuk.gov.uk

Kongres Związków Zawodowych
Trades Union Congress
Migrant Workers Project
Congress House
Great Russell Street
London WC1B 3LS

Infolinia „Poznaj swoje prawa“ (Know Your Rights)
tel.: 0870 600 4882
e-mail: ctp@tuc.org.uk

Biuro Porad Obywatelskich (Citizens Advice Bureau – CAB):
sprawdź w lokalnej książce telefonicznej

Ministerstwo Handlu i Przemysłu (DTI) – Employment Agency
Standards Inspectorate
tel.: 0845 955 5105

Infolinia Urzędu d/s Zdrowia i Bezpieczeństwa Pracy (Health
and Safety Executive – Infoline)
tel.: 08701 545500

Infolinia Minimalnej Płacy (National Minimum Wage Helpline)
tel.: 0845 6000 678
Irlandia Północna – tel.: 0845 6500 207

Infolinie Biura Płac Rolniczych (Agricultural Wages Helplines)
Anglia lub Walia – tel.: 0845 000 0134
Szkocja – tel.: 0131 244 6392
Irlandia Północna – tel.: 02890 520813

Urząd Podatkowy (Her Majesty's Revenue & Customs (HMRC))
– adres najbliższego biura znajdziesz w książce telefonicznej

Biura Pracy (Jobcentre Plus)/Biura opieki społecznej (Social Security Offices) – adresy znajdują się w książce telefonicznej
www.jobcentreplus.gov.uk

Biuro Doradcze d/s Pracy (Advisory, Conciliation and Arbitration Service – Acas)
Anglia, Szkocja i Walia – tel.: 0845 7474747
Irlandia Północna – tel.: 02890 321 442

Niniejsza ulotka ma charakter wyłącznie informacyjny. Nie stanowi całkowitej i miarodajnej wykładni prawa.